

MODERN YOUTH POLICY IN UKRAINE

In the article the problems of Ukrainian youth, which are relevant today, are formulated. The main attention is paid to the ways of the implementation of effective youth policy by the state authorities.

Key words: youth, state policy, socialization, employment, self-determination.

ШЛЯХИ РОЗВИТКУ ДЕМОКРАТІЇ У ХХІ СТОЛІТТІ

У статті аналізуються головні чинники, що впливають на розвиток демократичної системи правління у модернізованому світі та характеризуються перспективи та тенденції її розвитку.

Ключові слова: демократія, демократизація, політика.

На даному етапі розвитку суспільства, коли політичні зміни у світі відбуваються все більш різноманітними шляхами, питання значення актуальності у модернізованому світі та її вплив на подальший розвиток країн набуває дедалі більшого значення та актуальності. Окрім того, нові загрози безпеці демократії, такі як масова міграція та міжнародний тероризм, ставлять під питання ефективне функціонування демократії.

Аналіз досліджень і публікацій. У дослідженнях теоретиків демократії С. Верби, Л. Даймонда, Р. Даля, А. Лейпхарта, В. Іноземцев, З. Бауман широко розкриваються питання демократичної форми правління. А.Етціоні та Т.Каротерс у своїх працях аналізують демократизаційні процеси і перешкоди, на шляху їх виникнення.

Зважаючи на нестійкий характер розвитку постіндустріального суспільства, спробуємо визначити нові шляхи трансформації демократії та окреслити можливі тенденції її розвитку та перебудови.

Мета статті: проаналізувати наукову літературу та дослідити основні тенденції розвитку демократії на сучасному етапі.

За підходом визначного американського політолога Р. Даля [3, с. 102] демократія виконує певний ряд функцій: позбавляє від тиранії; гарантує дотримання прав і свобод людини; забезпечує життя за законами, які народ обирає сам; ставить питання максимальної можливості для прояву моральної відповідальності; гарантує економічне благополуччя; захищає інтереси кожного члена суспільства; забезпечує політичну рівність. Варто зауважити, що демократизація не є гарантом розв'язання соціально-економічних проблем, ефективного управління державою, проте при демократичному устрої країни, можливе зародження політичних структур, які конкурують між собою, але здатні дійти до компромісу і таким чином вирішити соціальні та економічні питання шляхом встановлених законів та процедур. Основна відмінність демократії від авторитарного режиму полягає у тому, що демократичні партії здатні змінювати правила гри під впливом зовнішніх і внутрішніх чинників, адаптуючись до певних політичних умов.

Країни, що обрали для себе шлях демократизації, зіштовхуються з певними перешкодами і всіх сферах життя суспільства. Потенційною перешкодою, за підходом С. Гантінгтона є недостатній досвід демократичної форми правління, що віддзеркалюється у брак демократичних цінностей політичних лідерів. Антидемократична культура також сприяє застою процесів поширення демократичних норм, як наслідок ускладнюючи їх організацію та функціонування. Бідність також є ключовим фактором, що стоїть на перешкоді до здорового демократичного суспільства, тому що розвиток демократії не можливий без розвитку економіки і ринкових відносин [2, с.233].

Доля демократії на даному етапі розвитку вельми неоднозначна, адже деякі соціологи стверджують, що близько 60% всіх демократій є неповноцінними, що призводить до послаблення інституційного апарату. Парадокс ситуації заключається в тому, що у той же самий час демократія характеризується як прогресуючою силою, так і недовірою до демократичного правління, яка зростає щороку. За результатами міжнародного дослідження, проведеного у 68 країнах у 2006 р. організацією “Геллап Інтернешнл” [5, с.97] було виявлено, що суспільство ставиться скептично до демократичної організації влади і розчароване у результатах її організації. Як наслідок, зростає тривога щодо можливості подальшого функціонування демократії як форми державного правління.

На сьогоднішній день питання викликів, з якими працюють цьогочасні демократії постає досить гостро. Якщо порівняти останню чверть 20 століття з початком 21, то раніше складнощі західної демократії полягали переважно у внутрішніх змінах країн, а зараз проблеми демократії зумовлені впливом зовнішніх чинників таких як міграція, тероризм, міжнародна злочинність. На думку Г. Вайнштейна, з викликами екзогенного характеру сучасні демократії не готові боротись і протидіяти їм. Причиною цього слугує відсутність міцного зворотнього зв'язку між державним апаратом влади та суспільством, я наслідок демократія набуває формального характеру. Як наслідок, виникає недовіра громадян до чинної влади, зростання екстремістських форм вираження суспільного протесту [1, с.11].

Процеси масової міграції істотно знижують ефективність функціонування демократичних систем. Широке проникнення західних культурних і політичних стандартів у не західні країни стало одним із ключових наслідків глобалізації. Окрім того, відбулася масштабна інфільтрація західного суспільства іноземцями, що призводить до конфронтації, які не мають актуального компромісу. Тривожною є тенденція зростаючої імміграції мусульманського населення у європейські країни, для якої є далекими демократичні ідеали та цінності.

Деякі науковці стверджують, що сучасні демократичні країни, які досягли ще в індустріальну епоху високого ступеня економічного розвитку, сьогодні стрімко втрачають конкурентні переваги на тлі швидко зростаючих авторитарних господарських гігантів Азії. На погляд російського економіста В. Іноземцева [3, с.28] ситуація не виглядає настільки очевидною з цілого ряду причин. По-перше, країни, що розвиваються, сьогодні імітують розвинені і виступають імпортерами знань і

технологій, а також великого обсягу високотехнологічної продукції, що вказує на переваги розвинених країн, а не тих, що розвиваються. Конкурентні переваги країн, що розвиваються, обумовлені доступними природними багатствами і дешевизною робочої сили, в той час як розрив у показниках продуктивності залишається величезним. Крім того, їх швидкий економічний розвиток став можливим завдяки західним інвестиціям і західним ринкам збуту і досі не є самодостатнім. По-друге, західний світ, який перейшов в постіндустріальну епоху, отримав у своє розпорядження невичерпне джерело багатства, відмінне від запасів сировини або ланцюжків виробництва. Створюючи технології, багаті країни зберігають можливість їх вдосконалення та розвитку, тоді як ті, що розвиваються, залишаються лише користувачами. Більше того, в розвинених країнах склалася інша модель відтворення: основним виробничим фактором стали особисті творчі здібності людини, тому споживчі витрати частково перетворюються на інвестиції в людський капітал. І, нарешті, сучасний світ оцінює економічний результат через показник валового продукту – категорії, розробленої в індустріальну епоху для обчислення відтворюваних багатств.

Західні аналітики С. Фарр, Р. Патнем і Р. Далтон, оцінюючи результати численних обстежень суспільних настроїв, проведених останнім часом в країнах розвинутої демократії, майже одностайно стверджують, що ніякої кризи демократії немає. Зростання невдоволення громадян діяльністю політиків і політичних інститутів дійсно існує, однак прихильність переважної частини населення демократичним ідеалам і цінностям політичної демократії залишається незмінною. І з цієї точки зору, колишні страхи щодо наростаючих загроз стабільності демократії як такої представляються їм явно перебільшеними: “Ми не знаходимо, свідчень того, що “демократія ризикує бути витісненою яким-небудь недемократичним політичним режимом або ж соціальною чи політичною анархією” [4, с.8]. “Навіть там, де суспільне невдоволення функціонуванням окремих демократичних урядів стає настільки гострим, що це призводить до перевороту в існуючій партійній системі, ці зміни, – пишуть дослідники, – не містять у собі будь-якої серйозної загрози основоположним демократичним принципам і інститутам. У цьому сенсі ми не бачимо значних доказів якоїсь кризи демократії” [4, с.9]. З таким висновком погоджується і англійський журнал *The Economist*: “здатність демократії еволюціонувати є, можливо, її головним достоїнством. І сьогодні кожна зріла демократія продовжує еволюціонувати”.

А відомий експерт з проблем поширення демократії в світі Т. Каротерс впевнений, що глобального відкату світової демократії не передбачається насамперед у силу невблаганного поширення комунікаційних технологій [3, с.308]. Вони забезпечують транскордонне поширення політичних знань та ідей і обмежують неліберальні режими в їх прагненні не допустити власних громадян до всіляких джерел інформації. Звичайно, допускає Т. Каротерс, противники демократії можуть використовувати новітні комунікаційні технології у власних цілях, що вони часто і роблять, проте в цілому збільшення обміну інформацією в загальносвітовому масштабі сприяє політичній відкритості та просвіті. Поширення інформації невідконтрольне ні будь-

якому одному уряду, ні групі урядів, навпаки – це вкрай децентралізоване явище, що наділяє людину новими можливостями незалежно від бажання влади.

До вищесказаного на захист демократії можна додати, що демократичні країни явно обходять недемократичні з цілого ряду соціально-економічних показників: тривалості життя, рівня дитячої смертності, поширеності освіти. Крім того, в демократичних державах з часом все більший розвиток одержують економічні свободи (захищеність прав власності, здорова економічна політика, свобода підприємництва), і більш ефективним є державне управління, основними елементами якого є боротьба з корупцією, висока ефективність держави і закону.

Підводячи підсумок, можна сказати, що нова реальність ХХІ ст. піддає адаптаційний ресурс демократії все більш серйозному випробуванню, вимагає оновлення традиційних форм демократії, вдосконалення її інститутів. Думається, щонайближчі роки навряд чи ознаменуються новим сплеском поширення демократії, який ми спостерігали в попередні десятиліття, але й про значний відкат говорити поки не доводиться. Поділяємо думку політологів-оптимістів, що світова демократія буде прогресувати. Періодично будуть виникати нові демократії – іноді внаслідок смерті старого диктатора чи самовільного краху неліберального режиму. Деякі з найбільш успішних в соціально-економічному плані авторитарних держав, можливо, в найближчі десятиліття почнуть рух у бік демократії, мірою того, як їх громадяни, здобуваючи все більший достаток, стануть вимагати і більших політичних свобод.

Список використаної літератури:

1. Вайнштейн Г.И. Меняющийся мир и проблемы функционирования демократии / Г.И. Вайнштейн // Мировая экономика и международные отношения. – 2007. – № 9 – С. 11-14.
2. Воропаева В.Г. Развитие демократии как глобального процесса / В.Г. Воропаева // Гуманитарный вестник ЗДІА. – 2012. – № 49 – С. 233-243.
3. Иноземцев В.Л. Демократия и модернизация: к дискуссии о вызовах ХХІ века / В.Л. Иноземцев. – М.: Европа, 2010. – 318 с.
4. Pharr S. J. A Quarter-Century of Declining Confidence / S.J. Pharr, R. D. Putnam, R. J. Dalton // Journal of Democracy. – 2000. – Vol. 11. – № 2. – P. 13-14.
5. Voice of the People 2006: What the World Thinks on Today's Global Issues // A Gallup International Survey. – Montreal: Transcontinental, 2006. – 160 p.

Ivashchuk A.

THE WAYS OF DEMOCRACY DEVELOPMENT IN XXI CENTURY

In the article the main reasons, which influence the development of democratic system of administration in the modern world are analyzed and the future trends and possible ways of its development are characterized.

Key words: democracy, democratization, politics.